

E-SZEXIPARI FORRADALOM

TAMÁSI Erzsébet
tudományos főmunkatárs (PPKE JÁK)

Könyvek tömege szól a prostitúció történetéről, cikkek százai elemzik az intézmény társadalmi hátterét, és kutatások ezrei vizsgálják egyes részjelenségeit. Az írások többségének megállapításait néhány tucat személyes interjú, soványka statisztika és rendőri vagy klinikai adat alapozza meg. A prostitúció empirikus kutatását nagyon kevésbé jellemzi, hogy a kutatók akár történeti, akár nagyobb társadalmi keretbe helyeznék, értelmeznék a megszerzett információkat. Olyan egyszerű kérdés vizsgálatakor, hogy hányan vannak, kik és miért is választják a szex fizetett formáját, statisztikai anarchia és értelmezési zavar jelentkezik. Így aztán nem csoda, ha a végeredmény nagyon is egyszerű képletre redukálódik. A tipikus és leggyakoribb szexvásárló fehér, középosztálybeli, heteroszexuális férfi, aki ma már nem az utcán keres szexuális kielégülést, hanem az internet segítségével, középosztálybeli igényeinek megfelelő partnernek fizet. A keresett nő, a sztereotípiáknak megfelelően nem túl festett-feslett, nincs szilikonmelle, nem is közönséges formájú és viselkedésű fiatal nő. Ma a pénzért szexet vásárló férfiak többségének, nem „kurvákra” van szüksége, nem is csak a gyors és „mocskos szexre”, hanem magánéletük, szexuális és érzelmi hiányérzetük pótlására, amit jobb híján, professzionális szexmunkások szolgáltatásai révén van is lehetőségük megszerezni.

Az egyszerű és tényszerű, talán valamelyest szomorúnak is mondható igényváltozás mögött egyértelmű társadalmi, szerkezetbeli átalakulás áll. A késő XX. századi, termelésre alapozott gazdaság immár fogyasztóivá vált, következménye a „minél többet vásároljunk” fogyasztói gondolkodás térnyerése. Miután minden társadalom bázisa és motorja saját középosztálya, e réteg viselkedése, morálja és fogyasztási szokásai határozzák meg az adott társadalom formálódását. A szexuális forradalom, az információk robbanás, nem szólva a pénzvilág elképesztő hatalmáról, még a korábbiaknál is élesebben szakította ketté a földi népességet. Nagyon szegényekre és szűk számú gazdagokra, diplomásokra és munkanélküliekre, márkás fogyasztókra és bővlievőkre, hátrányos helyzetűekre, egyedül élő nőkre és kis létszámú, pénzes, ugyancsak egyedül élő férfiakra. A társadalom minden szegletét és az emberi élet minden területét a fogyasztás és a megvehetőség járja át. Születés, halál, egészség,

barátság, bűn, politika, vagy éppen a szex nyereséges ipar tárgyai és eszközei. Gyorsan, sokat keresni, sebesen élni, és mindenből sokat fogyasztani – ez a modern jelszó.

A társadalmi átalakulások rendszerint nehezen kiismerhetők, az ellentmondások viszont feltűnők. Meglelhető bennük a régi és az új tendenciák híveinek szembenállása, tanácsstalansága, sőt harca is. Nem csoda, hogy ebben a keretben a prostitúció szerkezete és a róla való gondolkodás is megváltozott.

A prostituált már nem mindenhol és minden esetben morális pária, helye igazodásra, vagyis „normalizálódásra” vár az új világban. Így van, ahol áldozatként kezelik, másutt szexmunkás a státusa. A világ fejlettebbnek nyilvánított részén látványosan csökken az utcai prostitúció, helyét az egyre szaporodó szórakoztató kis- és nagyüzemek, vigalmi negyedek, szexklubok, veszik át. A stricik és kerítők, „élettársakká”, befektetőkké alakulnak, a prostituáltak szexmunkássá és önálló vállalkozóvá, a szervezett bűnözés iparrá emeli a szexuális célzatú emberkereskedelmet. A prostitúció kutatói, szakértői pedig ádáz harcban állnak a prostitúció nélküli világ megalapozásán faradozva vagy éppen munkaviszonya alakításán ügyködve.

Kivétel nélkül minden állam megkínlódik a maga prostitúciójával. A középosztály igénye a tiszta, drog-, koldus- és kurvamentes, biztonságos lakóter. Miután e csúfságok eltüntetése az átlagpolgár legfőbb vágya, ezt a kormányok főként jogi-rendészeti eszközökkel próbálják gyorsan és nem kevésbé hangzatosan biztosítani. Az állami kriminálpolitikai stratégiák és az üzleti világ igényei csillagászati távolságokra vannak egymástól. Miközben elegáns hotelokban szexmunkásképző tanfolyamok zajlanak,¹ dübörög az e-szexkereskedelem és ahol a free speech nevében bármilyen obszcén hirdetés megjelenhet, ugyanott a nemzeti antiprostitúciós politika a mainstream politizálás. A „polgári tér tisztán tartása” és a „mentsük meg a kurvákat” szlogenje így fér meg egymással.

1. E-szexforradalom

A leglátványosabb „posztmodern utáni” változás a szexualitás gyakorlásában és morális megítélésében érzékelhető, ami nyilvánvalóan a prostitúcióra is hatást gyakorolt.²

Kezetben volt a szaporodást szolgáló reprodukív, prokreációs szex, majd a modern, a párok harmóniájára építő „szerelem” következett, ami az önmagáért való rekrációs szexszé alakult át.³ *Elizabeth Bernstein* ezt a szexuális viselkedési formát a

¹ Ashford hivatkozik arra a hírre, hogy egy bournemouth-i hotel kifejezetten szexmunkások számára ajánlott workshopokat és tréningeket, amelyek célja, hogy segítse, miként lehetnek „jobb szexmunkások”, valamint a tantrikus szexben való jártasság megszerzését. Chris ASHFORD: Sex work in cyberspace: Who pay the price? *Information and Communications Technology Law*, vol. 17, no. 1., 2008. 37–49.

² Jeff HEARN: The implications of information and communication technologies for sexualities and sexualised violences: Contradictions of sexual citizenships. *Political Geography*, vol. 25, no. 8., 2006. 944–963.

³ Joanna BREWIS – Stephen LINSTED: *Sex, work and sexwork: erotizing organization*. New York, Routledge, 2000.; Sarah EARLE – Keith SHARP: *Sex in Cyberspace. Men who pay for sex*. Ashgate, 2007.; Catherine HAKIM: *The New Rules: Internet Dating, Playfairs and Erotic Power*. London, Gibson Squar, 2012.

fizikai szenzációkeresés és az érzelmi kötöttség együtteseként írja le és nevezi „korlátozott valóságúnak” (bounded authenticity).⁴ A rekreációs, mondhatni „wellness-szex” nagyon is illik a szex iparosodásához. Szolgáltatás, ami ezáltal inkább a közszféra, semmint az intimitás része, összeilleszthetetlennek látszó, paradox jelenség. A szex üzletté vált, élvezkedést, pihenést szolgáló szórakozás az egyik fél számára, de a romantikára, az intim érzelmre való igénnyel együtt. A másik oldalon pedig a pénz öröme. Miközben a szexuális viselkedést mindenkor erős társadalmi kényszer befolyásolja, a modern ember látszólag egyre inkább felszabadul a szex érzelmi és romantikus kötöttségei alól. A pusztán csak a szexuális élvezetet keresők viselkedését – jobbára a férfiakra korlátozva – azonban szexfüggőségként medikalizálja a társadalmi morál. Így a prostitúcióban a stigma már nem a rosszlányt, hanem a szexfüggő férfit érinti.⁵ Szexuális szabadság és üzleti csere egyfelől, ugyanakkor a promiszkuitást és a pénzért való szexet erőszaknak és elnyomásnak elítélő morál másfelől. Nehezen feloldható elmentmondás.

A szex mára olyanná vált, mintha a McDonald'sba mennénk. „Az emberek többsége gyorsan, jó ételt szeretne, elfogadható áron. Legyen tartalmas, laktató, és azután gyorsan kifelé a helyről” – írja az újfajta szexuális gondolkodás a „McSex” névadója, *Blanshard*.⁶ Nincs az életnek olyan területe, amelyen ne mutatkozna a mcdonald'sizáció, azaz a racionalitás, a gyorsaság, a lényegre törekvés. A tevékenység legyen hatékony, kiszámítható, kontrollálható és kalkulálható – írja *George Ritzer*, a világ mcdonald'sosodásának leírója, aki felhívta a figyelmet a folyamat szükségszerű negatívumaira is, az irracionalitásra, a dehumanizálódásra, és az elgépiesedésre.⁷ A szexipar mcdonald'sosodása természetes folyamata a jelenkori fogyasztói világnak.⁸ Először is a hatékonyság a fontos, a könnyen hozzáférhetőség, és a gyorsaság. A kliensek az internetről vagy telefon segítségével ismerik a helyet, megkapják a választékot, látványban vagy éppen írásban. A menü kiválasztása után rögtön látják az árat és a szolgáltatás tartalmát, ha lejárt az idő, a menedzser kopogtat, a kliens hosszabbít vagy távozik. A kapcsolatfelvétel tiszta, gyors, bonyodalommentes. Nem kevésbé fontos a kiszámíthatóság, az állandóság. Bárhová téved a kliens, mindenütt hasonló bútor, fények, miliő, lányok és szolgáltatás várja. Semmi kiszámíthatatlan, csak biztonság, kényelem, a lányok orvosi szempontból „tiszták”, a hely hasonlóképpen. Az ellenőrzést kamerák, a rendet örök garantálják, a beosztást, a rendelést és az irányítást menedzser, a könyvelést szakember végzi, a lányok kívánatos formájáról plasztikai sebészek gondoskodnak.

⁴ Elizabeth BERNSTEIN: *Temporarily Yours. Intimacy, Authenticity, and the Commerce of Sex*. The University of Chicago Press, 2007. [A továbbiakban: BERNSTEIN (2007a)]

⁵ A kliensek büntetését szorgalmazó kriminálpolitikáról lásd TAMÁSI Erzsébet: Egy törvény exportja. A prostitúció szabályozásának svéd modellje. *Jogelméleti Szemle*, 2011/4.

⁶ Keith BLANCHARD: Special Report: Young Johns. *Mademoiselle*, vol. 100, no. 5., 1994. 80.

⁷ George RITZER: *The McDonaldization of Society*. Pine Forge Press, 1964.

⁸ Kathryn HAUSBECK – Barbara G. BRENTS: McDonaldization of the Sex Industries? The Business of Sex. In: George RITZER: *McDonaldization. The Reader*. Pine Forge Press, 2009. 102–118.

„A McDonald’s-szexipar kényelmes a fogyasztónak, biztonságos és hasznot hajtó a szexmunkásnak, profitot hoz a tulajdonosoknak és menedzsereknek. Csakhogy fenyegető csapda is egyben, hidegen kolonizálja a fantáziát és a bőrrön keresztül manipulálja a tömegízlést, kiszolgálja a tömegfantáziát és élteti az egyformaságot. Mindezt az emberi kapcsolatoknak olyan területén, ahol a változatosság, a váratlan jelent izgalmat.”⁹

A szexipar mégsem a különleges, „perverz” szexre alapozza a nyereséget, sokkal inkább a heteroszexuális, „normális” érintkezés hiányolt lehetőségeire épít. Tagadhatatlan, hogy a kliensek egy része egzotikus partnert és szexet keres, de ezt is megbízható, elérhető, kiszámítható forrásból várja.

Új kínálat, új fogyasztók, új eszközök változtatják át a prostitúció korábbi szerkezetét és funkcióját.

2. Internet és devianciák

A prostitúciót, akárhogy szépítjük is, szexuális devianciának tartja a kriminológia is. *Gagnon és Simon* kutatásai alapján három osztályba sorolják a szexuális devianciákat, ezek a normális, a patológiás és a társadalmi devianciák.¹⁰

A *normális devians* viselkedést a tikosság jellemzi, amelyet a közösség többsége az általánosan elfogadott viselkedési szabályok megszegésének tart, ugyanakkor – nem is ritkán – intenzíven gyakorol. Nyilvánosan elítéli, ahogy illik, de otthon titokban műveli, ilyen az orális szex, a maszturbáció, a házasság előtti szex, vagy a hűtlen félrelépés. Lényege nemcsak a titkosság, de az intimitás, ami egyértelműen a magánélethez fűződik, és nem a közösség ellenőrzése alá tartozik. Tekintettel arra, hogy ezek a szexuális magatartások kor- és kultúrafüggőek, sok kutató nem is tartja jogosnak a devianciák közép sorolásukat.¹¹

A *patológiás devianciák* többsége ártalmas a közösségre és az egyénre is, nemcsak az erkölcsi szabályok, de többnyire jogi előírások is tiltják. Általában személyiségzavaros elkövető, főként lelki vagy szociálpszichológiai okokkal magyarázható tettek állnak a háttérben. A gyerekekkel való szexuális érintkezés, a vérfertőzés, a szexuális erőszak, az állatokkal való szex, sőt a mutogatás és leselkedés, azaz a parafiliák, a szexuális perverziók ebbe a kategóriába sorolandók.

A *társadalmi* nevezett devianciák a közösség normáit sértik, legtöbbször szubkultúrának formájában zajló, nemritkán legális, féllegális formában művelt, de nyilvánosan elítélt viselkedési formákról van szó. Fogalmazzunk úgy, hogy közösségek közösségellenesnek ítélt magatartása, mint a homoszexualitás, a pornográfia és a prostitúció is.

Számos kutató szerint az informatikai robbanás legalább olyan forradalmi módon változtatta és változtatja meg a szexuális viselkedést és az erkölcsi megítélést, mint

⁹ Uo. 117.

¹⁰ John J. GAGNON – William SIMON: *Sexual Deviance*. New York, Harper and Row, 1967

¹¹ James F. QUINN – Craig J. FORSYTH: Describing sexual behavior in the era of internet: a typology for empirical research. *Deviant Behavior*, vol. 26, no. 3., 2005. 191–207.

az 1960-as években az antibébitabletta.¹² Főként a patológiás devianciák megjelenését és terjedését segíti elő az internet. Az anonimitás, a hasonló vonzódásúak közösségi szintű és gyors találkozási lehetősége, a lebukás veszélyének minimalizálódása mellett, a közösségi kontroll csökkenésével az erkölcsi megítélés szigorát is mérsékli. A tanuláselmélet szerint az egyén nem koncentrálna addig latens és tiltott vágyainak megvalósítására, amíg nem talál hasonló érdeklődésű társakra. Igaz, nincs pontos ismeret arról, hogy a számítógépen keresztül összeálló világban a szexuális kommunikáció milyen nagyságrendben gyakorol hatást a valóságos magatartásra. Az azonban tény, hogy a kibertér nemcsak a tiltott fantáziálásnak ad teret, de a deviáns viselkedést, a társak és áldozatok meglelését is elősegíti.¹³ Ahogy mindezek erkölcsi megítélésének lazulását is.¹⁴

3. Online kirakat, online bordély

Jórészt az internet közreműködésének is tulajdonítható, hogy az elmúlt néhány évtizedben a prostitúció a világon mindenütt az utcákról egyre inkább a belső, kevésbé érzékelhető terekbe koncentrált. Ezzel egy időben az internetes hálózatok, telefonok és egyéb technikai eszközök megkönnyítették a szexuális célzatú kommunikáció delokalizációját.¹⁵ A viszonylag olcsó utazási lehetőségek, a növekvő migráció, a szexturizmus növelte az érdekházasságok, az alkalmi szexuális partnerek számát. Az ismerkedésnek és a strichelésnek ez a globalizált formája nagyon is megfelel a prostitúció és a fogyasztói társadalom természetének. A szexipar jelentős állami bevételt hoz, Nagy-Britanniában, a GDP 0,4 százalékát tette ki, kb. 4,3 milliárd fontot,¹⁶ a fejletlen országokban, mint Thaiföld, Malajzia, Indonézia a GDP 2-14 százaléka ebből a szektorból származik.¹⁷

A különféle netes felületek nemcsak meggyorsították, de meg is könnyítették a kereslet és a kínálat találkozását. Az anonimitás véd a stigmatizálás ellen. A választék látható, a feltételek egyértelműek, a szolgáltatásról szerzett tapasztalatok továbbadónak, így csökken mindkét fél csalási és csalódási kockázata. Végeredményben az esetleges erőszak és a különféle „meglepetések” előfordulása is. Nincs zaj és szemtelenség az utcán, nincs, vagy ritkább a rendőri zaklatás, a szomszéd sem ismerhet fel, mindenki tudja, mire számíthat.

¹² Uo. 197.; HEARN: i. m.

¹³ HEARN i. m.; Kristie R. BLEVINS – Thomas J. HOLT: Examining the Virtual Subculture of Johns. *Journal of Contemporary Ethnography*, vol. 5, no. 38., 2009. 619–648.

¹⁴ HEARN i. m.

¹⁵ Brage L. BALLESTER – Pozo G. ROSARIO – Carmen S. ORTE: Delocalized prostitution: Occultation of the new modalities of violence. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, vol. 161, 2014. 90–95.

¹⁶ Catherine HAKIM: Economies of Desire: Sexuality and the sex industry in the 21st century. *Economic Affairs*, vol. 35, no. 3., 2015. 329–334.

¹⁷ Uo.

A prostitúció kutatói pedig könnyebben elérhető csoportot találnak a korábban alig megközelíthető kliensek internetes közösségeinek megfigyelésével.¹⁸

Az információs forradalom természetesen nemcsak az élet pozitív oldalát erősítette, de a bűnözésnek és a különféle szexuálisan deviáns viselkedési formáknak is lehetőséget adott.¹⁹ Az interneten zajló szexuális kommunikáció ellentmondásairól is megoszlanak a vélemények. Vannak, akik szerint a kibertér nem más, mint a „poszt-modern erőszak színtere”, „globális médium a férfiak számára, a nők és a gyerekek kizsákmányolására és megerőszakolásukra”.²⁰ Tagadhatatlan, hogy online virágzik a pornográfia, a pedofília, és minden rendű-rangú deviancia is, ez azonban nem lehet ok arra, hogy több oldalról, például az ártalomcsökkentő komponensekről ne essék szó.

A gyarapodó kutatások igazolják, hogy a prostitúció az „online kirakatban” egészen más szereplőkkel, igényekkel, formával és tartalommal operál, mint az amszterdami utcai kirakat és egyáltalán az utcai prostitúció. A kliensek fiatalabb, tanultabb, és elfoglaltabb generációja másféle szexet akar a pénzéért. A kínálat pedig azonnal reagál a kereslet igényeire.

A különféle netes felületek,²¹ mint az angol PunterNet, az amerikai The Erotic Review, a Craigslist²² vagy a braziliai web, de a német Pepp, sőt a Facebook²³ is, hogy

¹⁸ A különböző netes kutatások módszertani hibáiról, etikai buktatóiról és hitelességéről számos tanulmány értekezik. Az effajta kutatásoknak is megvannak a maguk korlátai. Hiányoznak a demográfiai adatok, a közlés a szubkultúra nyelvén kódolt, nehezen azonosíthatók a kliensek, és természetesen a hitelességnek is vannak határai EARLE–SHARP i. m. 17–33.; Luis E. C. ROCHA – Fredrik LILJEROS – Petter HOLME: Information dynamics shape the sexual networks of Internet-mediated prostitution. *Proceedings of National Academy of Sciences of USA*, vol. 107, no. 13., 2010. 5706–5711.

¹⁹ Keith DURKIN – Clifton D. BRYANT: “Log on to sex”: Some notes on the carnal computer and erotic cyberspace as an emerging research frontier. *Deviant Behavior*, vol. 16, no. 3., 1995. 179–200.

²⁰ Donna M. HUGHES: Prostitution Online. *Journal of Trauma Practice*, vol. 2, nos. 3–4., 2003. 115–132.; HEARN i. m.; BALLESTER–ROSARIO–ORTE i. m.

²¹ Az 1999-ben alapított PunterNet csak heteroszexuális felnőttek közötti szexvásárlást közvetít. Rohamosan nő már a kutatások száma, amelyek különféle szempontból hasznosítják az internetről szerzett információkat. Néhány az általam is felhasznált tanulmányokból: a stigmatizálás és a prostitúció klienseinek összehasonlítása az étkezési rendellenességben szenvedők hasonló megbélyegzett csoportjával témájáról ld. Emma BOND – Stuart AGNEW: Stigmatization: Sex and starvation-key finding from two cyberspace studies. *JCSSR*, 2013. 4-5 June, Penang Malaysia, WorldConferences.net, 117–124.; Sarah EARLE – Keith SHARP: Sex on the net: online relations between the men who pay for sex. In: Samantha HOLLAND (ed.): *Remote Relationships in a Small World*. Digital Formations (41). Oxford, 2008.; Keith SHARP – Sarah EARLE: Cyberpunters and Cyberwhores: Prostitution on the Internet. In: Yvonne JEWKES (ed.): *Dot.Cons.Crime, Deviance and Identity on the Internet*. Willan, 2003. 36–52. Hasonló célra használja ezt a felületet Teela SANDERS: Researching the online sex work community. In: Christine HINE (ed.): *Virtual Methods in Social Research on the Internet*. Berg, Oxford, 2005. 67–80. A morális megítélés átalakulásáról ld. Lynn PETTINGER: Market Moralities in the Field of Commercial Sex. *Journal of Cultural Economy*, vol. 6, no. 2., 2013. 184–199.

²² Az Egyesült Államok negyven állama ügyészségének feljelentése után a Craigslist 2010-ben megszüntette az úgynevezett felnőtt hirdetési felületét. Az oldal működéséről ld. Probal MOJUMDER – Jason CHAN – Anindya GHOSE: The Digital Sin City. An Empirical Study of Craigslist’s Impact on Prostitution Trends. http://www.fox.temple.edu/conferences/cist/papers/Session%204A/CIST_2015_4A_1.pdf.

²³ Sudhir Vankatesh szociológus felmérése szerint a Craigslist letiltása után a Facebook vált a prostitúció első számú hirdetési felületévé. Sudhir VANKATESH: Markets as Fields in Transition: Sex Work in New

csak néhányat említek, szexhirdetéseket is közzétesznek. A közlésekben szinte azonos szellemű, követendő, bár körülhatárolatlan szabályok betartását szorgalmazzák és alkalmazzák a nők iránt érdeklődő heteroszexuális férfi szubkultúra tagjai.²⁴ A neten másként kommunikálnak, finomodott a szóhasználat, sajátos és felismerhető az újfajta „netikett” is. A „mainstream” jó modor szerint a közösségi oldalak többségén nem hirdetnek és nem keresnek szélsőséges szexet. A közlések nyelvezete a hétköznapi átlagillemnek megfelelően kódolt, vagy ahogy a kutatók írják, „a férfiklubok ironikus-humoros” formájában készült.²⁵ Fiatalkorú kislányok bevonása a szexüzetbe, legalábbis a nyilvános térben, nem elfogadható az online kliensek közössége számára, és talán nem csak azért, mert mindenütt a világon büntetendő, és az erkölcsi rosszállás is egyetemes.²⁶ Az nem kétséges, hogy a férfiak „fiatal” nőket keresnek, de a felmérések szerint legtöbbször jelzik is, hogy nem gyerekekkel, inkább a húszas éveik elején járó lányokkal szeretnének kapcsolatot.²⁷ Ez olyannyira követendő, hogy egyes felületeken még olyan szervezetek elérhetőségét is közlik, amelyek gyermekprostitúció áldozataival foglalkoznak.²⁸ A férfiak a fizetős szexet az életük normális részének tekintik, teljesen összeegyeztethetően hétköznapi foglalatosságaikkal. Semmi különlegeset, semmi kivétel nélkül nem látnak benne, ahogy hobbi a bélyegyűjtés, a hegymászás, a sörözés, akként egy óra vásárolt szex is az.²⁹ A nők elleni erőszakot is kifejezetten elítélik. Alapvető kíváncsi a profizmus, a lányokat „hölgynek” (lady) nevezik, akik megdolgoznak a pénzükért, nyújtsanak kiemelkedő színvonalú szolgáltatást, legyenek figyelmesek és visszafogottak. A lányok dolgozó nőknek és nem áldozatoknak tartják magukat, és ami igen fontos igény, hogy kedveljék a munkájukat.³⁰

A prostitúció „új polgáriásodásának” folyamata a kereslet és a kínálat oldalán egyaránt megfigyelhető.

York City. *Sociological Forum*, vol. 28, issue 4., 2013. 682–699.

²⁴ BLEVINS–HOLT i. m.

²⁵ Mary J. KEHILY – Anoop NAYAK: Lads and Laughter: humour and the production of heterosexual hierarchies. *Gender and Education*, vol. 9, no. 1., 1997. 69–87.

²⁶ Létezése tagadhatatlan, és külön szakirodalma is van a gyermekprostitúciónak. Írásom azonban a prostitúció általános és alapösszefüggéseinek megértését célozza, így ezt az abnormalitást felületesen érinti.

²⁷ THE SCHAPIRO GROUP INC.: Men Who Buy Sex with Adolescent Girls: A Scientific Research Study, 2010. www.globalcenturion.org/articles/scholarly-research-articles/schapiro-group-demand-study/

²⁸ A PunterNet felületén hirdet egy bűnmegelőzéssel foglalkozó civil szervezet, a Crimestoppers [EARLE–SHARP (2007) i. m. 21.]. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a neten ne volnának pedofil, gyermekprostitúciót hirdető és kereső oldalak. Írásom a prostitúció általános jelenségét vizsgálja, és a szélsőséges, viszonylag ritka „beteges” kinövésekkel nem foglalkozik.

²⁹ EARLE–SHARP (2007) i. m. 21–22.

³⁰ PETTINGER i. m.

4. A kínálat. Szexi és szép

Kik ezek a nők? A kutatások szerint többnyire fehér, középosztálybeli, partner nélküli, gyerektelen, szexuális téren tapasztalt, szépségüket kínáló nők.³¹ Van közöttük tanár, diák, fitneszedző, zenész és ápolónő, dolgoznak rész munkában és főállásuként, klubban, eszokort keretében, de leginkább önálló vállalkozásban vagy csoportosan. Ellenkéntben a korábban jellemző prostituált munkával, ezek a nők önállóságra törekszenek, függetlenségre, kifejezetten gazdasági megfontolásból dolgoznak, nem bordélyokban, soha sem az utcán, három-öt évig, amúgy mellékesen, nem ritkán kalandvágýból.³² Kerülik a harmadik fél részvételét, aki kizsákmányolná vagy „megvédené” őket. Sőt, ők alkalmaznak fizetett testőröket, „sofa boyokat”, aki ülnek a díványon, és a jelenléttükkel fegyelmeznek, majd a munka végeztével segítenek a takarításban.³³ Klienseik többségét az internetről ismerik és választják, ami óriási előnyhöz juttatja őket, olcsón vagy ingyen hirdethetnek, és szolgáltatásaik igen keresettek a jól szituált, fiatal, tanult férfiak körében. Míg korábban a nő szexualitásrepertoárja jelentette a kínálat fő motívumát, mára emellett, sőt a kereslet előfeltételeként a női szépség, egészséges, ápolat külső óriási áremelkedést jelent.³⁴ A lányok a kliensek igényeinek megfelelően, azok izléséhez alakítják az alakjukat, ruházatukat, viselkedésüket. A férfiak a fiatal, szép, természetes testi-fizikai formákat szeretik. Többségük nem a feltűnő, közönséges öltözködésre vágyik, hanem „eredeti valóságára”, a „mintha barátinők lennének” nőkre van igényük.³⁵ Ha ez kell, hát ezt kapják. A mindenre hajlandó, fiatal női test önmagában már nem elég. Jobban fizet, ha a lányok kulturális és erotikus tőkájüket, emberismeretükkel ötvözve használják fel. Kifejezetten erre a szakmára képezik tovább ma-

³¹ Elizabeth BERNSTEIN: Sex Work for the Middle Classes. *Sexualities*, vol. 10, no. 4., 2007. 473–488. [a továbbiakban: BERNSTEIN (2007b)]; Tammy CASTLE – Jenifer LEE: Ordering sex in cyberspace: a content analysis of escort websites. *International Journal of Cultural Studies*, vol. 11, no. 1., 2008. 107–121.

³² Természetesen nem gyakori, de feltűnő példa, Belle de Jour önéletrajza, könyv és tévéfilm formájában is elérhető. A szerzője az orvosi egyetemet végzett, rákkutatásból PhD-t szerző dr. Brooke Magnanti, aki egy évet call girlként dolgozott egy londoni eskortügynökségnél. Brooke MAGNANTI: *The Sex Myth: Why Everything We're Told is Wrong?* London, Weidenfeld & Nicolson, 2012.

³³ BERNSTEIN (2007b) i. m. 476–477.

³⁴ Catherine HAKIM: *Erotic Capital: The Power of Attraction in the Boardroom and the Bedroom*. New York, Basic Books, 2011.

³⁵ Aimee Dinnin HUFF: Buying the Girlfriend Experience: An Exploration of the Consumption Experiences of Male Customers of Escorts. In: Russell W. BELK – Kent GRAYSON – Albert M. MUÑIZ – Hope Jensen SCHAU (eds.): *Research in Consumer Behavior*. [Research in Consumer Behavior, vol. 13] 2011. 111–126.; Teela SANDERS: ‘It’s Just Acting’: Sex Workers’ Strategies for Capitalizing on Sexuality. *Gender Work and Organization*, vol. 12, no. 4., 2005. 319–342.

gukat, jógára járnak, különféle szexedukációs tréningen vesznek részt, pszichológiát, masszázst tanulnak.³⁶ Elvárás a vidámság, a kedvesség, és az intenzív szexuális igény.³⁷

Nemcsak a viselkedés változott, de átalakult a szexmunka és a ráfordított idő viszonya is. Szemben az utcai prostituált tizenöt perces, célratoró, utcai szolgáltatásával, a középosztálybeli szexmunkások lényegesen hosszabb időt szánnak a kliensekre. Sőt, a kliensre szánt idő döntő részét gyakran nem is a szexuális aktus teszi ki, hanem a foglalkozás más, érzelmi módja. Ennek arányában az árak is nőnek, a harmincdolláros utcanő helyett inkább a kétszáz-négyszáz dolláros művelt profit fizetik meg.³⁸ A lányok hirdetéseinek és az áraknak két lényeges szempontja van, az egyik a szolgáltatásra igényelt idő hossza, a másik a szolgáltatás tartalma. A felkínált menü szerint a legdrágább szolgáltatás a teljes szex. A kliensek nemcsak a szexuális szolgáltatások fajtáiról, áráról és a ráfordított időről kapnak információt, de a lányok kis kommentekben önmagukról is mesélnek, ahogy a kliensek a nők személyiségéről, karakteréről is véleményt mondanak. A kapcsolat így sokkal kiszámíthatóbb, mindkét oldalon van választási lehetőség, és a kutatók szerint nagyobb a biztonság is. Szinte természetes, hogy mindenütt léteznek a lányok között terjesztett, „titkos” listák, amelyen a nemkívánatos, veszélyesnek ítélt, agresszív vagy perverznek tartott klienseket köröztetik névvel, telefonszámmal jelölve.³⁹

Az e nők körében végzett széles körű és több évtizedes kutatásai nyomán Elizabeth Bernstein arra a következtetésre jutott, hogy a megváltozott társadalmi környezethez alkalmazkodva, a korábbi prostituált és kliens viszonyára jellemző viselkedési szabályok és érzelmi kifejezések átalakultak.⁴⁰ A „hamis intimitás”, azaz a megjátszott érzelmekkel színezett szexuális kiszolgálás, a középosztálybeli szexmunkások számára profeszionális foglalkozás. Egy New York-i kutatás középosztálybeli szexmunkásai szerint a szexmunka életstílus, „hivatás és karrier”, amit egyikük „függőségnek” nevez.⁴¹ Az „érzelmi munkaként” aposztrofált viselkedés lett a fő jellemzője a szexkínálatnak. Filozófiája az új polgári mentalitást tükrözi: szórakozás, élvezet, szabadság, szemben a régi moralitással, kilépcs a büntudat, a képmutatás, a visszafogottság, az erőfeszítés

³⁶ Cecilie HOIGARD – Liv FINSTAD: *Backstreets. Prostitution, Money and Love*. Polity Press, 1992.; BERNSTEIN (2007b) i. m.; Teela SANDERS: *Paying for Pleasure. Men who Buy Sex*. Willan Publishing, 2008.

³⁷ Christine MILROD – Martin A. MONTO: The Hobbyist and the Girlfriend Experience: Behaviors and Preferences of Male Customers of Internet Sexual Service Providers. *Deviant Behavior*, vol. 33, no.10., 2012. 792–810.

³⁸ CASTLE–LEE i. m.

³⁹ A fekete és a fehér listákról lásd Scott CUNNINGHAM – Todd D. KENDALL: Prostitution 2.0: The Changing Face of Sex Work. *Journal of Urban Economics*, vol. 69, no. 3., 2011. 273–287.; a finn listázásról lásd Anna KONTULA: The Sex Worker and Her Pleasure. *Current Sociology*, vol. 56, no. 4., 2008. 605–620.; de ugyanezt a technikát alkalmazzák a magyar szexmunkások is, ld. TAMÁSI Erzsébet: *Budapest – prostitúció*. Országos Budapest, Kriminológiai Intézet, 2015. 117.

⁴⁰ BERNSTEIN (2007a) i. m.; Christine MILROD – Ronald WEITZER: The Intimacy Prism: Emotion Management among the Clients of Escorts. *Men and Masculinities*, vol. 5, no. 5., 2012. 447–467.

⁴¹ Alexandra MURPHY – Sudhir Alladi VENKATESH: Vice Career's. The Changing Contours of Sex Work in New York City. *Qualitative Sociology*, vol. 29., 2006. 129–154.

köréből. A középosztálybeli nők megjelenése a szexpiacra természetes következménye a kereslet körében történő átrendeződésnek.

5. A kereslet átalakulása. A „hobbisták”

Az online kliensek legfeltűnőbb jellemzője a szubkulturális közösséghez tartozás. A virtuális néprajzkutatások szerint a kliensek háromféle szubkulturális normához igazodnak.⁴² Az első a közös tapasztalatok megosztása. Alapvető, hogy a szubkultúra tagjai a pénzért vásárolt szexet nem devianciának, hanem hétköznapi foglalatosságnak tartják. Sajátos nyelvezetük is tükrözi ezt, önmagukat nem a szokásos csúfneveken (az amerikai szlengben „johns”-nak), hanem „hobbistáknak” nevezik. Tisztában vannak a jogi szankciókkal és a rendőrségi figyelemmel, ezért tapasztalataikat megosztva egymást figyelmeztetik a lehetséges veszélyekre, ahol kell, ott akár a beépített rendőrök feltűnésére is. A közösségen belül rangsor van, amelynek rendezőelve, hogy ki mióta kliens. Az ifjoncnak alacsonyabb a respektjük, az ő véleményük, tapasztalatuk kevésbé számít.⁴³ A második szubkulturális norma szerint a prostitúció üzlet, szolgáltatás, amiért fizetni szükséges, és a szolgáltatókat tiszteletben kell tartani, ez közös szabály. Nem nevezik prostituátnak, vagy kurvának a lányokat, viszont kategorizálják, minősítik, számozzák őket, nem is pénzt fizetnek, hanem „adományt adnak”.⁴⁴ Mindennek nyilván az is az oka, hogy az esetleg megfigyelő nyomozók ne azonosíthassák a résztvevőket ott, ahol ez a tevékenység tiltott. A harmadik és egyben a leglényegesebb faktor a szexről való információ megosztása. A szolgáltatás egyértelműen a keresletről szól, ezért a kliensek szlengnyelve a szexuális aktus és a szerepek körül forog. Melyik lány milyen szolgáltatást hogyan és milyen minőségben nyújt, ezek adják a kommunikáció döntő részét.⁴⁵ Mindennek ellenére a kliensek pontosan tudják, hogy viselkedésük a külvilág szerint elítélendő, a kölcsönös információkkal gyakorlati és érzelmi közösséget építenek ki egymás között. Számukra ez a szubkulturális online lét, a „férfikötélék alapján szerveződik, hogy megtanítsák egymásnak a szexpiac etikettjét, és érzelmi támogatást adjanak egymásnak” – állapítja meg az egyik kutatás.⁴⁶

A különböző online felületekről demográfiai adatokat alig lehet szerezni, így komplikáltabb általános következtetésekre sincs lehetőség. Arra a kérdésre, hogy kicsodák, hány évesek, milyen körülmények között élnek, nemigen kapható megbízható válasz. Minden szubjektív és objektív hibalehetőséget összevetve a kutatások megerősítik, hogy a fizetős szex iránt érdeklődő férfiak száma határozottan növekedett az elmúlt másfél évtizedben, még azt is beszámítva, hogy nem minden interneten érdeklődő és hozzászóló válik valódi klienssé, vagy éppen mond igazat.

⁴² BLEVINS–HOLT i. m. 625.

⁴³ Abbe HORSWILL – Ronald WEITZER: Becoming a Client: The Socialization of Novice Buyers of Sexual Services. *Deviant Behavior*, 2016. 27. Dec. 1–11.

⁴⁴ A feminista szerzők szerint (HUGHES i. m.) az effajta leírások a nő tárgyiasításának biztos jelei, nem esik szó azonban arról, hogy a prostituáltak miként minősítik, „tárgyasítják” a klienseiket...

⁴⁵ BLEVINS–HOLT i. m.; EARLE–SHARP (2007) i. m. 81. és köv.

⁴⁶ SANDERS (2008) i. m. 112.

A kiber néprajzosok szerint a legkeresettebb lányok a 18 és 29 év közöttiek, fehér bőrűek, barna hajúak és barna szeműek, testformájuk pedig az univerzális férfipreferencia, a homokóra alkat.⁴⁷ A vizsgálatok célkeresztjében feltűnő kliensek évente néhányszor, de havonta egynél nem többször keresnek fel prostituáltat.⁴⁸ A német internetes fórumon fizetett szexet kereső férfiak leggyakrabban hétfőn öt és hat óra között használják a hirdetési felületeket, megtervezve hét végi programjaikat.⁴⁹ Szinte valamennyi kutatás megállapítja, hogy a kliensek körében a konvencionális, kondommal védekező szeretkezésre, és az orális, védekezés nélküli érintkezésre a leggyakoribb az igény.

Az online tapasztalatokról beszámoló és véleményüket továbbadó férfiak motivációja alapján formálódó két tábor itt is megfigyelhető. Az első csoport tagjai az interneten inkább a kisebbséget jelentik, ők a csak szexet, mégpedig változatos, egzotikus, minden kötöttség nélküli, a kifejezetten üzletként értelmezett jó kiszolgálást keresik.⁵⁰ Ebből a csoportból kerülnek ki a különleges szexigényű, a „pornósztar-tapasztalat”, a „mocskos szex” fogyasztói,⁵¹ ahogy a más lehetőséget nem találók vagy éppen a meglévő partnereik hozzáállását keveslők is.⁵²

A második csoport, amelynek számszerű megerősödése tűnik ki a vizsgálatok alapján, a „mintha barátnő lenne” érzést keresi. A főként a PunterNet és a különféle amerikai eszkortszolgáltatások hirdetési alapján követhető, hogy a kereset és a kínálat oldalán is az intimitást, a beszélgetős szexet preferálják a résztvevők.⁵³ A „girlfriend experience” a vizsgált online szubkultúrák esetében a tagok több mint felének igénye. A magánélet komplexitásának nem csak az illúzióját nyújtó és igénylő, nem szexuális jellegű szolgáltatások is megjelennek az egyes eszkortok hirdetéseiben. Takarítás, személyi asszisztencia, főzés-mosás, utazási kíséret, tolmácsolás vagy idegenvezetés is rendelhető a szex mellett.⁵⁴

A mindent elsöprő igény, legyen az „csak szex”, vagy „beszélgetős szex”, mindenképpen a fiatal női testre irányul. A kutatók szerint a nyugati szexuális kultúra meglehetősen korlátozott női formára koncentrál;⁵⁵ ne túl magas, ne túl húsos, ne túl sovány, ne túl sápadt, de mindig és mindenütt harminc év alatti legyen vagy annak lássék. Egyszóval, a férfiak számára az elsődleges biológiai vonzerő a fontos, a legősibb, a termékenységet mutató női test, kifejezetten élvezeti célra...

⁴⁷ Brigid T. AGRESTI: *E-Prostitution: A Content Analysis of Internet Escort Websites*. The George Washington University, 2009. 25.

⁴⁸ MILROD–MONTÓ i. m. 801.

⁴⁹ Harriet LANGANKE – Sven-Axel MÅNSSON – Michael W. ROSS: Planning for pleasure: Time patterns in the use of Internet forums of female sex workers' clients in Germany. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, vol. 8, no. 1., 2014.

⁵⁰ EARLE–SHARP (2007) i. m. 83.

⁵¹ AGRESTI i. m. 31.

⁵² MILROD–MONTÓ i. m. 801. és köv.

⁵³ EARLE–SHARP (2008) i. m.; SANDERS (2008) i. m.; AGRESTI i. m.; CUNNINGHAM–KENDALL i. m.; HAKIM (2011) i. m.

⁵⁴ AGRESTI i. m. 32.

⁵⁵ EARLE–SHARP (2007) i. m. 39–42.

Természetesen van kereslet az egzotikus, a sötét bőrű, a különleges női alkat iránt is, ezt a vonzalmat az ugyancsak ősi kód, a szexuális változatosság iránti igény hajtja. A normalitás talaján marad azonban még ez is. Lehet nagy mellű, vad, vagy kislányosan megadó, a férfiak elenyésző kisebbségétől eltekintve a többségi kereslet akkor sem lépi át a biológiai, evolúciós beidegződés határait: a termékenység, a fiatalság mutatóival büszkélkedő, homokóra alkatú nő testi és a hozzá tartozó lelki karakter iránti vonzalmat.

Ugyanez igaz az érzelmi korlátokra is. A szolgáltatások között természetessé lett a csók, az ölelés. Nem kötelező, de elvárt a kisebb ajándék, pezsgő, parfüm, virág és hasonló kedveskedés, még a közös hét végi program sem ritka a szexmunkással.⁵⁶ Mindamellettt egyik fél sem lépheti át az érzelmi határokat, azaz a nő nem keresheti üzleten kívül a kliensét, amint elmélyülhetne a kapcsolat, a férfiak beszűntetik a találkozásokat. A lányok részéről az „érzelmi munka”, a férfiak részéről az „érzelmes szex” egyértelműen időleges, alkalmi és üzleti keretek között zajlik. A nők számára a kliens pénz jelent,⁵⁷ a férfiak számára a nők pedig szexet. A többi kölcsönös család és színjáték.

6. E-demokrácia, e-szex

Az új tendencia mindenütt a polgári, fogyasztói, individuális, szexuálisan szabad társadalom irányába tart. Az internet közvetítésével akarva-akaratlanul meg is valósul, miközben a kormányzati politikák a látványra koncentrálnak, eltüntetni az utcáról, a lakott térből, a szem elől a prostitúciót, ezért a törvényekben az utcai prostitúció megregulálására törekszenek.⁵⁸ Miközben félmegoldásokkal és álságos ideológiával fedik el ezt a célt (egyenlőség, erőszak, kizsákmányolás), a végeredmény ugyanaz lesz. A prostitúció valóban eltűnni látszik az utcáról, de felbukkan egy másik térben. Az alternatív megoldást, a szex munkává válását, a prostitúció foglalkozássá, vállalkozássá alakítását az internet megerősíti. Tisztábbak a feltételek, egyértelműsödik és finomodik az ismerkedési folyamat. Csökken a kockázat, lemállanak a felesleges lózungok. Az állami kontroll nem segíti sem a terek megtisztítását, sem pedig a lányok biztonságát. Egyes kutatók nem is értik, miért költik az államok a pénzüket mindenféle „bűnmegelőzésre és rendészeti kontrollra”, amikor az internet többet segít a rend elérésében.⁵⁹ A lányok védettsége és jobb körülményei az internet segítségével javulhatnak, otthon egyedül és vállalkozásként dolgozhatnak, hirdethetnek és válogathatnak a kliensek köréből, nem kell a sarkon, stricik felügyelete alatt dolgozniuk. Az internet segíti önállósodásukat, közvetítésével a lányok többsége eltűnik az utcákról, a szexmunka pedig polgári foglalkozássá válik. Az internetnek hála, miután a bűncselekmények döntően az utcához

⁵⁶ EARLE–SHARP (2008) i. m. 70.

⁵⁷ Joanna PHOENIX: Prostitute Identities: Men, Money and Violence. *British Journal of Criminology*, vol. 40, no. 1., 2000. 37–55.

⁵⁸ TAMÁSI (2015) i. m. 113–137.

⁵⁹ ASHFORD i. m. 47. ; Keith SOOTHILL: Parlour Games: The Value of an Internet Site Providing Punters' Views of Massage Parlours. *The Police Journal*, vol. 77, no. 1., 2004. 43–53.

kötődnek, a drog, a rablás, az erőszak is csökkenhet.⁶⁰ Ezzel nemcsak biztonságosabb körülményeket teremt a kínálat és kereslet számára, de a stigmatizálást is mérsékelheti. Az okostelefonok, iPadek, tabletek tömeges elterjedése nemcsak új lehetőséget jelent a szexuális kommunikációban, de semlegesítik a negatív erkölcsi megítéléseket, legyen szó pornóról, gyerekszexről, sok partnerről, egyéjszakás kalandról, a pénzért való szexről.⁶¹ A fiatalok számára a kontrollnélküliség, az anonimitás és a hálón való nyilvános megjelenés elfogadhatóvá teszi a korábban normákba ütköző viselkedést.⁶²

Ha így nézzük, az internet szinte csodafegyver. Felváltja az utcát, zavartalanabbá teszi a hotelok, éttermek működését, kikopik a polgári újságok oldalairól. A polgári cél megvalósulhat, a polgár megnyugodhat.

A kérdés természetesen az, hogy valóban olyan megnyugtató-e mindenkinek.

7. A jövő. Prostitúció 3.0

A prostitúcióval foglalkozó szakirodalomban a legritkább a konkrét, végiggondolt és főként előítéletektől és világmegváltástól mentes elképzelés az intézmény jövőjét illetően. Ezért is időzöm kissé hosszabban egy viszonylag friss és részletesen indokolt írásnál. *Scott Peppet* amerikai jogászprofesszor a következő víziót vázolja.⁶³

Képzeljük el a következő jelenetet. A leendő kliens online hirdetésen keresztül kapcsolatba lép a prostituálttal, és megbeszéli a találkozójuk helyét és időpontját. A szexmunkás először egy ellenőrzött internetes közvetítő segítségével elkéri a kliens neve alatt szereplő azonosító adatait. A közvetítő az információk alapján kontrollálja a kliens esetleges kriminális vagy erőszakos előéletét, az utolsó orvosi vizsgálat hitelesített adatait. Ismeri a fertőző betegségeket és azt is, hogy korábban más prostituált nem jelentett-e valami rosszat a kliensről. A közvetítő elküldi ezeket az információkat a prostituáltnak anélkül, hogy felfedné a kliens azonosítható adatait. Ezzel egyidejűleg az ugyancsak anonim személyi adatokkal együtt elküldi a kliensnek a lány egészségügyi státusát, az esetleges kriminális előéletet és a kliensek korábbi megjegyzéseit. Hivatalos kormányzati adatokhoz való hozzáférése alapján a közvetítő hitelesíti a szexmunkás életkorát, és ellenőrzi, hogy nem emberkereskedelem áldozata-e. A felek első találkozásakor a lány mobiltelefonján lévő írszkamerával azonosítják egymást. A közvetítőnél elhelyezik a biometrikus információkat. Egyik fél sem tudja a másik nevét, de mindketten tudják, hogy egészségesek, a körülményeik biztonságosak, és nem kényszerített partnerek. Tudják, hogy a közvetítőben megbízhatnak, a titoktartást jogi garanciák védik. Végül tudják, hogy a szexuális találkozásuk nem illegális.

⁶⁰ CUNNINGHAM–KENDALL i. m. 279.

⁶¹ HEARN i. m.

⁶² Mathias WEBER – Oliver QUIRING – Gregor DASCHMANN: Peers, Parents and Pornography: Exploring Adolescents' Exposure to Sexually Explicit Material and Its Developmental Correlates. *Sexuality & Culture*, vol. 16, no. 4., 2012. 408–427.

⁶³ Scott R. PEPPEP: Prostitution 3.0? *Iowa Law Review*, vol. 98, no. 5., 2013. 1991.

Ezt a fajta prostitúciót nevezi Peppet 3.0-nak.⁶⁴ Úgy véli, hogy ez az információs technológiára alapozott szexpiac az eladót és a vásárlót egyaránt biztonságos, egészséges, erőszakmentes szexhez juttatja, kizárva a zsarolás és a szexuális fertőzések veszélyét. Biztosítja a tisztességes üzletet, csökkenti az emberkereskedelmet, a kényszerítést, kizárja a gyerekprostitúciót, és szavatolja, hogy azok találkozzanak, akik megegyeztek. Megszüntetheti az utcai strichelést, elkerülhetővé teszi a stigmatizálást, és garantálja a kapcsolat privát jellegét. Az elképzelés szerint a közvetítő egyértelműen nem kormányzati, hanem nonprofit szervezethez kell hogy kapcsolódjon, ezzel csökkenthető az állami beavatkozás és információfelhasználás lehetősége. Ösztönzi a rendszert is, mert aki kívül marad, az csak illegálisan tevékenykedhet, és információ nélkül marad.

Két kezdeményezésre is hoz példát. 2006-ban a Bill és Melinda Gates Alapítvány ötszáz smartkártyát adott prostituáltaknak egy indiai településen, Májászúrban. A kártya vásárláshoz ad kedvezményt bizonyos szállodákban és boltokban, ha a használója negyedévenként orvosi vizsgálaton vesz részt, és van a fertőző betegségeket kizáró tesztje. A metódus nem terjedhet el az Egyesült Államokban, miután a prostitúció itt törvényellenes. Az alapítványt természetesen támadják, így hiába az igyekezet a szexmunkások egészségének védelme érdekében. A másik kezdeményezésnek sincs nagyobb lehetősége. A Qpid egy internetes vállalat, használói önkéntes alapon megadják kódjaikat és az adataikat. A szervezet egészségügyi központoktól és orvosoktól információkat gyűjt a potenciális partnerek számára egymás érvényes negatív egészségügyi tesztjének ellenőrzéséhez. Miközben az amerikai kormányzat teljes erővel tilt és üldöz minden prostitúcióval kapcsolatos tevékenységet, így az online vonalakat is, vagyis nem támogatja a hasonló fejlesztéseket, és azt sem, hogy a prostitúció ne legyen ártalmas az egészségre, és mentes legyen az erőszaktól. Ráadásul nem csökkenti sem a prostitúciós piacot, sem annak kockázatait.

A jogász szerint a prostitúció 3.0 létrehozása nem technikai kérdés, hanem jogi. A jelenlegi kriminalizáló jogi politika nemcsak a prostitúciót bünteti, de azt a technikát és tevékenységet is, amelynek online vonatkozása van. Ezért a 3.0 létrehozása technikai és jogi reformok nélkül nem lehetséges.

Úgy gondolja, hogy a prostitúció 3.0. technológiája négy ponton fejlesztendő:

1. Országos információs bázis létrehozása, ahol nyilvántartják az egészségügyi adatokat és a vizsgálatok eredményeit, természetesen nem csak prostitúciós célra.
2. Hasonló internetes adatbázis a kriminális előzmények regisztrálásával és a különféle adatbázisok információinak továbbításának lehetőségével.
3. Az emberkereskedelem kizárásához, a kényszerítés ellenőrzéséhez csak közvetett adatokkal lehet közelebb jutni, mint például az állampolgárság, a származási ország, egészségügyi vagy tanulmányi adatok stb. Az állandósított

⁶⁴ Peppet szerint a prostitúció 1.0 verziója a tradicionális utcai prostitúció, míg a 2.0 stádium a ma megfigyelhető online prostitúció, ami kevésbé veszélyes ugyan, de korántsem tökéletes, nem véd az emberkereskedelemtől, az egészségügyi kockázatoktól és az erőszaktól sem, miközben az árak lényegesen magasabbak. Uo.

információs hálózat és az adatok rögzítése a legbiztosabb formája a kényszerített kizárásának.

4. A biometrikus személyazonosság ellenőrzése. Ez az íriszfotó segítségével megoldja a fizikális és digitális azonosítás problémáját, amelyet már régóta használnak egyes rendőrségeken, és más helyeken is. Ebben az esetben minden szükséges adat megkapható, a személy azonosítható anélkül, hogy a valódi személyi adatait ismerni kellene.

A prostitúció 3.0 jogi legalizálásához pedig a következők lennének szükségesek:

1. A jogi korlátok elhárítása az innováció útjából. Törvényi lehetőséget adni a hirdetéseknek, a prostitúcióval kapcsolatos oldalaknak és a közvetítésnek, weblapoknak, blogoknak. Engedélyezni a különféle mobil- és irisstechnológiákat prostitúciós célokra is, valamint nonprofitalapúvá tenni ezeket a fejlesztéseket, így kizárható a visszaélések lehetősége.
2. Elősegíteni a nonprofit közvetítő vállalkozások szerveződését, amelyek megbízhatóak, semlegesek, anyagilag függetlenek, és ellenőrizhetik a kapott információkat, kiszűrik az oda nem tartozó, személyiségi jogokat veszélyeztető információkat.
3. A prostitúció legalizálását és mindenfajta, a 3.0 megoldástól eltérő szexvásárlás tiltását vezetné be a szerző.
4. A rendszernek garanciákkal kell működnie. A reformnak együtt kell járnia a technológiai innovációval és a jogi reformmal, folyamatosan és bővített formában, miközben állandó vizsgálatokkal ellenőrzik a hatékonyságát és a következményeket.

A szerző maga is látja, hogy természetesen vannak, lehetnek ellenvetések, váratlan veszélyek, és be nem váltott remények a 3.0 rendszerének alkalmazása körül. Nyilvánvalóan a technológiák soha sem tökéletesek, és az internet kiszámíthatatlan. Nem szólva arról, hogy nem szünteti meg, nem váltja fel az utcai prostitúciót. A megoldás a többször is hangoztatott többszintű szabályozás lehet. A szexpiac fejlettebb, benti formáit például jogilag engedélyezni és védeni kellene, míg az utcai, emberkereskedelemhez kötöttebb másik területet tiltani. A megvalósítás nem könnyű, a feketepiac így sem szűnne meg teljesen. Az utcai prostitúció azonban felzárkózhat a mobilizálódás és a telefonok segítségével a 3.0 rendszerhez. A legkritikusabb rész a politikai akarat kérdése. A jogász reménytelennek tartja, hogy ez a folyamat Egyesült Államokban zöld jelzést kaphatna, mindamellert úgy véli, hogy más országokban, különösen, ahol a prostitúció dekriminalizálása szerepel a lehetőségek és szándékok között, nagyobb a siker lehetősége.

A tanulmány megjelenése korántsem váltott ki az újszerűségéhez képest várható szakmai rezonanciát. A tiltás–tűrés–támogatás erkölcsi útvesztőjében pattogó, a prostitúcióval kezdeni mit sem tudó politika és tudomány szinte teljes mértékben figyelmen kívül hagyta a gazdasági és jogi pragmatizmust képviselő gondolkodást.

Kivéve egyetlen komoly szakmai reakciót, amely egyetértett a tanulmány által fel-sorolt technikai lehetőség kihasználásának előnyeivel, azonban kétségesnek találta a

kétféle, részleges jogi megoldást.⁶⁵ A szerzők érvelése szerint a prostitúció minden formájának dekriminalizálása, azaz politikai és nem jogi, technikai szabályozás vezethet a prostitúció negatív következményeinek radikális csökkenéséhez.

8. Új világ – ősi igények

Az 1990-es évektől a bulvárirodalom és a prostitúciós kutatások is egyre többet foglalkoznak a modern kor heteráival és gésáival, a középosztálybeli, iskolázott, korántsem az éhínség és erőszak világából menekülő prostituáltakkal. Könyvek egyetemista lányok tandíjkereső prostitúciójáról,⁶⁶ háziasszonyok, férjezett nők, diplomások kiegészítő, részfoglalkozású szexmunkájáról.⁶⁷ A jelenség mögött nem lehet nem észrevenni azt a társadalmi változást, ami a koncentrált városi életforma erősödését, az internetgazdaságot és a női foglalkoztatottság növekedését, a magas fokú iskolázottság igényét hozta létre. A fizikai munka és munkás helyett jól fizetett menedzserek, hivatalnokok és más, leginkább íróasztalnál, telefonnal és számítógéppel, messze nyolc órán túl dolgozó, elfoglalt férfiak és egyúttal részfoglalkozású, egyetemet végzett középosztálybeli nők jelennek meg, akiknek jó része különböző okokból nem juthat jobban fizető állásokhoz. Világjelenség, hogy a középosztálybeli nők nagyobb számban végeznek egyetemet, mint a férfiak, ugyanakkor sokkal kisebb arányban töltenek be vezető pozíciókat. Az okokat sokféleképpen magyarázzák, az azonban minden indoklás alapja, hogy a női életpálya megváltozott, a kitolódó élethatár miatt ma a nők két lovat akarnak egyszerre, nyereségesen megülni. A családi irányítást és gyereknevelést uralni, egyazon időben megszerezni az elismert státust és magas bért a munka világában is, ritkán sikeres és a családtagok sérelme nélküli vállalkozás. A nők esetében a tanulással és a karrierépítéssel kitolódott a házasság és a gyerekvállalás időpontja, világszerte növekszik az egyedül élő, gyerek nélküli nők és férfiak száma, ahogy a válásoké is. A férfiak hosszú évezedekig arra szocializálódtak, hogy felkészüljenek a családalapításra, ki-ki jól fizető munkával, tanulással, fizikai, szellemi erejének felhasználásával. Ma a férfiak a nők elvárásaihoz igazodva kell hogy éljenek, csakhogy beidegződéseik szerinti, több évezedes belső kényszer szerint működnek. Fiatalként dolgoznak, mégpedig igen sokat, és építik karrierjüket, hogy egyszer elnyerhessék az igazit, gyerekeik anyját, személyiségük csodálóját. Csakhogy a nők belső motivációja az „egy fenékkal két ló

⁶⁵ Scott CUNNINGHAM – Todd T. KENDALL: Prostitution 3.0: A Comment. *Iowa Law Review Bulletin*, vol. 98., 2013. 131–141.

⁶⁶ A diáklányok növekvő jelenléte a szexmunkában a kutatások új terepe, a 15 és 25 év közötti diákokat korántsem szegénység, éhség, családi erőszak miatt, sokkal inkább rossz társadalmi komfortérzetük, kalandvágyuk és az internet adta kapcsolati lehetőségek hajtják a fizetett szex irányába. Csak példaként ld. Susanne LANTZ: Students Working in the Melbourne Sex Industry: Education, Human Capital and the Changing Patterns of the Youth Labour Market. *Journal of Youth Studies*, vol. 8, issue 4., 2005. 385–401.; Ron ROBERTS – Teela SANDERS – Ellie MYERS – Debbie SMITH: Participation in sex work: students' views. *Sex Education*, vol. 10, no. 2., 2010. 145–156.; és a magyar nyelven is elérhető lektűrök között is megtalálható, ld. NAGY Szilvia – SZABÓ Anna Eszter: *Egyetemista lány támogatót keres*. Budapest, XXI. Század Kiadó, 2012.; Laura D.: *Szex és tandíj*. Budapest, Ulpius-Ház, 2008.

⁶⁷ HAKIM (2015) i. m.

hátán” megoldásra változott. A nők döntenek arról, hogy kivel és mikor házasodnak, és kinek mikor hány gyereket szülnék. A fiatal férfiaknak a közös élet vezetésébe nem sok beleszólásuk maradt. A párok nem stabil családvállalásra szövetkezett párkapcsolatban, sokkal inkább kalandos alkalmi viszonyokban élnek. Az sem ritka, hogy külön háztartásban, sőt a férfiak esetében jobbra kényelmi-kényeszerű okokból a szülőkkel lakva. A nők egyértelművé tették, hogy jó állásra, függetlenségre, önállóságra, szabadságra nagyobb szükségük van, mint férjre és gyerekekre. A két nem külön éli az életét, a férfiak a családi fészek előkészítése, építése helyett márkás holmikra, utazásra, hobbiakra költik a keresetüket. A családokból pedig nem a férfi, hanem annak a nők által megszabott munkája és főként a pénze hiányzik. A munka világában pedig a nők találtak a „csipési sorrend” kíméletlen szabályaival. Versenyhelyzetben találták magukat, férfi módra, könyörtelenül, a dominanciának és hierarchiáknak megfelelően kell besorolniuk a férfivilágba. Ez nagyon sok nőnek nem megy, ehhez nem elég a tradicionális női eszköztár. A férfivilág kenyérharcát elnyomásnak, kizsákmányolásnak, szexuális zaklatásnak, hátrányos helyzetnek élik meg, vagy éppen annak magyarázzák. Így aztán sok nő számára marad az alacsonyabb pozíció, és vele az alacsonyabb vagy erkölcsileg nem ajánlott, ám jobban fizető munka. A biológiai óra jelzésére jobbra kései anyaságra vállalkoznak, a két szféra összeegyeztetése akkor is az ő felelőségük, ha dadára, óvodára vagy háztartási alkalmazottra futja, vagy nem futja. Röviden: a nők sokfelé dolgoznak, a férfiak sokat dolgoznak, a nők biológiai órája nem teszi lehetővé a férfiakéhoz hasonló karriervezetést, miután a nők csak meghatározott ideig szülhetnek, így bár mindkét nem külön-külön akar győztes és nyertes lenni, de leginkább egymás és a gyerekek kárára tesz.⁶⁸

A férfiak azt az üzenetet kapják a nőktől, hogy nincs rájuk szükség. Legfeljebb a pénzükre, apának bénák, férjnek lenni nincs elég idejük, szeretőnek időszakosan jók. A nők pedig csalódottak, ha ezek után a férfiak nem nősülnek, a válás után a gyereket jobban akarják, mintsem a gyerektartást fizetni, pornót néznek, és prostituálttal vigasztalódnak. Csoda-e, ha dübörög a szexipar, ahol nagy a fizetőképes kereslet, és sok embert eltart. Modellek, pornósínésznők, rúdtáncosok, telefonszex, sztriptízbárok, masszázsszalonok és szexklubok női alkalmazottai kínálnak illúziót és drága kárpótlást mindazért, ami a romantikus párkapcsolatokból hiányzik. Pénz a nőknek, szex és szórakozás a férfiaknak. Miközben mindkét fél alapvetően tartós szeretetre, gyengédségre, valódi érzelmekre és kölcsönös elismerésre vágyik.

⁶⁸ TAMÁSI Erzsébet: Gyerekszeretet – gyerekprostitúció. *Szociálpolitikai Szemle*, 2015/5–6. 37–55.

